

ΘΕΟΔΩΡΟΣ
ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

Ελσίνκι

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

Ελσίνκι

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας,
εφόσον αυτή προβλέπεται από τη σύμβαση

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία

Πεζογραφία – 576

Θεόδωρος Γρηγοριάδης, *Ελσίνκι*

Υπεύθυνη έκδοσης: Ελένη Κεχαγιόγλου

Φωτογραφία εξωφύλλου: Θεόδωρος Γρηγοριάδης (Ελσίνκι, 2018)

Διορθώσεις: Ελένη Γεωργοστάθη

Σελιδοποίηση: Χριστίνα Κωνσταντινίδου

Copyright© Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη)

και Θεόδωρος Γρηγοριάδης, 2024

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Μάιος 2024

KET Z423 ΚΕΠ 302/24

ISBN 978-618-07-0791-5

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078
ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 57009 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Τ.Θ. 1213,
ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55
Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

«Πώς να φτιάξεις έναν νέο εαυτό;
Πώς να ξανατυλίξεις το πυκνό νήμα των αναμνήσεων;»

ANTOYAN NTE ΣΑΙΝΤ-ΕΞΥΠΕΡΥ,
Γράμμα σ' έναν όμηρο,
μτφρ. Μιχάλης Μακρόπουλος

Ελσίνκι, Φινλανδία

2018

Η μέρα της ξεκινάει πολύ νωρίς: να προλάβει να πλυθεί και να ετοιμαστεί πριν σηκωθούν οι άλλοι και μπερδευτούν στα πόδια της. Μπαίνει στο μπάνιο και, μετά τα καθιερωμένα, βάφεται τελετουργικά, απολαμβάνοντας μπρος στον καθρέφτη την πιο ιδιωτική της στιγμή – τη μόνη που δε βιάζεται. Όπου να 'ναι θα ξυπνήσουν και θ' αρχίσουν να γκρινιάζουν τα παιδιά – να μη χαθεί πολύτιμος χρόνος. Τονίζει τις βλεφαρίδες της, παρατηρεί καθημερινά τα στίγματα κάτω από τα μάτια της, που, έντεκα μήνες μετά τη γέννα της μικρής, δε λένε να φύγουν. Τα είχε ξαναβγάλει στις δύο προηγούμενες γέννες, αλλά εξαφανίστηκαν με τον καιρό. Μήπως πρέπει να ανησυχήσει τώρα; Και γι' αυτό; Δεν της φτάνουν τόσα άλλα;

Μπαίνει στην κουζίνα και μισανοίγει το ερμητικά κλειστό παράθυρο· η δροσερή ανοιξιάτικη αύρα εισβάλλει ορμητικά, ο ήλιος έχει ανατείλει εδώ και ώρες, ευτυχώς κοιμούνται οικογενειακώς στο πιο σκοτεινό και αδιαπέραστο από το φως δωμάτιο. Το πρώτο σινιάλο της μικρής, μια παραπονεμένη κραυγή για να την πάρει στο κρεβάτι ο μπαμπάς της, που μάταια προσπαθεί να ξεκλέψει λίγο ύπνο. Παραδίπλα, σε διπλή κουκέτα, κοιμούνται τα άλλα

παιδιά, το αγόρι επάνω και το κορίτσι από κάτω. Ακόμη δε χόρτασαν ύπνο. Η Εβίν ρίχνει μια ματιά στην κρεβατοκάμαρα, το σώμα του Αβίρ καταλαμβάνει διαγώνια το κρεβάτι, ενώ σφίγγει τη μικρή, που, αντιλαμβανόμενη τη μάνα της, αρχίζει το κλάμα.

Η Εβίν την παίρνει αγκαλιά, την πλένει, βάζει το γάλα στο μάτι, αρχίζουν να ξυπνάνε και τα άλλα παιδιά, που ορμάνε στον μπαμπά τους.

Χαρές, ουρλιαχτά, ζουλήγματα, φιλιά. Ο μικρός έχει βαρύνει αρκετά για να χοροπηδάει πάνω στην κοιλιά του πατέρα του, που τον αποθαρρύνει συνεχώς αλλά και τον προκαλεί δαγκώνοντάς τον στον λαιμό, ξετρελαίνοντάς τον.

Σε δέκα λεπτά το διαμέρισμα ζωντανεύει, ο Αβίρ με δυσκολία καταφέρνει να μπει στο μπάνιο. Στο μεταξύ, στο τραπέζι στρώνεται το πρωινό. Πίτες προζυμωμένες, που βγήκαν από το ψυγείο και ζεστάθηκαν στον φούρνο μικροκυμάτων, μαρμελάδα, βούτυρο, ταχίνι, αυγά μάτια, μπόλιχο μαύρο τσάι με σπόρους κάρδαμου και πολλές κουταλιές ζάχαρη για τον σύζυγο. Τριγύρω στο τραπέζι πανζουρλισμός, φωνές και σαματάς, κουταλάκια πέφτουν, πιάτα λοξοδρομούν, καρέκλες σέρονονται, τα πρώτα παρακάλια των παιδιών να βγούνε στην παιδική χαρά. Η ανορεξία της Ζιλάν και η λαιμαργία του Καρουάν. Σήμερα, όμως, είναι μια διαφορετική μέρα, το ξέρουν όλοι, ακόμα και τα παιδιά έχουν αντιληφθεί ότι κάτι διαφορετικό θα συμβεί.

Τούρκου, Φινλανδία 2009

Κολλημένος στον υπολογιστή, σηκώνει το κεφάλι του και βλέπει την ξανθιά κοπέλα να διαβάζει ή να προσποιείται ότι διαβάζει. Σε απλά φινλανδικά προσπαθεί να της μιλήσει, να τη ρωτήσει πώς είναι, όμως εκείνη έχει πάρει το απλάνες της βλέμμα. Πόσο καλύτερα μπορεί πια να της φερθεί;

Κι αυτή η γκριμάτσα που κάνει σημαίνει κάτι, έχει κάποιο νόημα; Πολλές φορές της κάνει μια ερώτηση, εκείνη χρειάζεται πέντε λεπτά να απαντήσει. Μπορεί οι άνθρωποι να μη μιλάνε την ίδια γλώσσα, όμως η γλώσσα της παράνοιας είναι παντού η ίδια. Αυτό σκέφτεται ο Αβίρ. *Είμαι με μια τρελή, ναι, είμαι με μια τρελή και πιστεύω ότι θα βγάλω άκρη μαζί της.*

Στο μεταξύ, πάει να χάσει κι αυτός το μυαλό του. Άραγε θα τους πιστέψει κανείς όταν έρθει η ώρα του γάμου, ότι βρέθηκε μια κανονική κοπέλα να τον παντρευτεί, έναν πρόσφυγα που μόλις ζήτησε άσυλο;

Μήπως όμως έχει άλλη επιλογή; Όπως έλεγε προχθές στο Skype, στον φίλο του στην Ελλάδα, έτσι που ήρθαν τα πράγματα, καλύτερα να παραδοθεί, κι ας τον στείλουν πίσω στο Ιράκ.

Και ο μακρινός καλός του φίλος:

«Απλώς σκέψου το. Αν συμπεριφέρεται έτσι τώρα η κοπέλα, πώς θα είναι να ζείτε στο ίδιο σπίτι παντρεμένοι». Τόνισε το «παντρεμένοι» δίνοντάς του μια τόσο αναξιόπιστη χροιά που κανείς τους δεν ήθελε να το ξανακούσει.

Θα ήθελε όμως να επιστρέψει στο Ιράκ, ύστερα από τέτοιο αγώνα που έκανε να βρεθεί στη Φινλανδία; Ούτε κι εδώ νιώθει καλά, δε νιώθω καλά, θέλει να φωνάξει μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή, στην εφαρμογή της δωρεάν τηλεφωνίας, μια τετράγωνη οθόνη που ταξιδεύει στο ψηφιακό άπειρο.

Η κοπέλα μαζεύει τα μαλλιά της, που την εμποδίζουν να βλέπει, και βγαίνει στο μικρό μπαλκόνι, ανοίγοντας τη συρόμενη πόρτα: ανάβει τσιγάρο. Ως εδώ έχει μυαλό: να καπνίζει με ανοιχτό παράθυρο. Ωστόσο, αν την έβλεπε στον δρόμο, δε θα της μιλούσε. Πώς είναι δυνατόν να ζει τόσο καιρό με κάποια που δεν επικοινωνούν ή –ακόμα χειρότερα– με μια κοπέλα που μάλλον έχει περιορισμένη αντίληψη;

Τις πρώτες μέρες πάντως ήταν μια χαρά, μετά σαν να ταρακουνήθηκε ο εγκέφαλός της, αφήνοντας κενά. Ίσως δεν έπρεπε να έρθουν σ' αυτό το κωλομέρος. Στο Ελσίνκι πήγαιναν όλα καλύτερα, και το μυαλό της και η σχέση τους. Ποια σχέση, γάμησέ τα!

Προσπαθεί να ξαναβρεί κάποιο φίλο να μιλήσουν, τον Μετίν ή τον Αντώνη. Σ' αυτούς μόνο βασίζεται. Ο Μετίν δεν τα πάει καλά με το διαδίκτυο, ο Αντώνης όμως παρακολουθεί βήμα προς βήμα την πορεία του. Τον βρίσκει πάλι μετά τα μεσάνυχτα καρφωμένο στην οθόνη, το παρατράβηξε, μαύρισαν τα μάτια του.

Πού είχαμε μείνει;

«Έτσι είναι η σχιζοφρένεια» σχολιάζει ο Αντώνης, «τη μια είσαι καλά, την άλλη γάμησέ τα».

Ένα χαμόγελο διαγράφεται στα χείλη του Αβίρ. Τέτοιες λέξεις δεν τις συνηθίζει ο Αντώνης και, όταν τις ξεστομίζει, ακούγονται παράξενα ακόμα και στα δικά του αυτιά.

«Δεν ξέρεις κάτι για την οικογένειά της, τι έκανε πριν, αν σπούδαζε;»

«Έχει σπουδάζει κούρεμα, δούλευε σε κομμωτήριο, τώρα δεν έχει δουλειά».

«Παίρνει επίδομα, μου είπες».

«Τετρακόσα ευρώ τον μήνα και το ενοίκιο πλερώνεται από το κράτο».

«Κράτος» τον διορθώνει.

Ο φίλος από την Αθήνα προσπαθεί να μάθει κι άλλα, αν μαγειρεύει η Φινλανδή, αν τρώνε μαζί, αν βγαίνουν έξω, αν κοιμούνται στο ίδιο κρεβάτι ή στα πατώματα... Εκείνη όμως δε μαγειρεύει, δεν πλένει τα πιάτα, δεν καθαρίζει το σπίτι, απλώς κάθεται σε μια γωνιά και σκέφτεται – αν σκέφτεται κάτι. Όλα τα κάνει αυτός.

Ο φίλος από την Ελλάδα του λέει: «Σαν ηρωίδα του Καουρισμάκι!».

Αλλά ένας εικοσιεννιάχρονος Κούρδος του Ιράκ μάλλον δεν έχει ακουστά τον Φινλανδό σκηνοθέτη, που μπορεί να είναι και στην ηλικία του μπαμπά του. Τέλος πάντων, ο μακρινός του φίλος, το μεγάλο του στήριγμα, θέλει όλα να τα μαθαίνει.

«Σε ρωτάω» συνεχίζει ο Αντώνης «για να ξεκαθαρίσει η κατάσταση: πρέπει να μου τα λες όλα αν θες τη γνώμη μου».

Το παζλ συμπληρώνεται σταδιακά. Η κοπέλα αρχικά τα είχε με έναν άλλο Κούρδο, γνωστό του Αβίρ. Εκείνος ισχυριζόταν ότι δεν είχε ποτέ οργασμό – άραγε υπονοούσε ότι ήταν ψυχρή; Όπως την παρατηρεί, είναι σαν την ψύχρα που μπάζει το μπαλκονάκι, τη βλέπει και δεν αισθάνεται απολύτως τίποτε. Έτσι ήταν από τότε που γνωρίστηκαν, σε ένα καφέ στο κέντρο του Ελσίνκι, εκείνη καθόταν αμίλητη, χωρίς να ακούει, ήθελε μόνο να την κερνάνε καμιά μπύρα. Φορούσε μόνιμα μπλου τζιν, ποτέ δεν την είδανε με φόρεμα. Τους κοίταζε αφηρημένα και περίμενε καρτερικά.

Ο άλλος Κούρδος τής την ξεκαθάρισε πάντως την κατάσταση, πρέπει να είναι μαζί για ένα μικρό χρονικό διάστημα, ύστερα να παντρευτούν, «για τα χαρτιά» τόνιζε, για να μπει κι εκείνη στο νόημα. Μιλούσαν σπασμένα φινλανδικά και αγγλικά μαζί.

Εκεί, με τις μπίρες αγκαλιά, στο ισόγειο μπαρ του εμπορικού κέντρου, προσπαθούσαν να βάλουν τα πράγματα σε μια σειρά. Αν γινόταν ο γάμος, θα έπρεπε να ζούνε μαζί, γιατί το κράτος θα τους παρακολουθούσε, δε θα πιανόταν κορόιδο.

«Θα μένετε στο ίδιο σπίτι» έλεγε ο προξενητής, ο οποίος προφανώς είχε κάνει κι άλλα παρόμοια προξενιά.

Κι ο Αβίρ, καπνίζοντας το ένα τσιγάρο μετά το άλλο, σκέφτεται ότι δεν έχει άλλη λύση για να εξασφαλίσει τα χαρτιά, αλλιώς θα πάρει τον δρόμο της επιστροφής στους δικούς του ή θα ξαναγυρίσει στην Ελλάδα, απ' όπου έδωσε μάχη για να φύγει. Σε μια χώρα όπου δυσκολεύουν τα πράγματα, λιγοστεύουν οι δουλειές και αυξάνονται οι συλλήψεις των ξένων.

Ο Αντώνης τού το έχει ξεκαθαρίσει, «Ξέχνα την Αθήνα του 2001 που ήξερες όταν ήρθες, με τα εβδομήντα ευρώ μεροκάματο».

Το θυμάται κι αυτός πόσο είχαν πέσει οι δουλειές τα επόμενα χρόνια, αλλά δεν ήταν μόνο αυτό: η ελπίδα για άδεια παραμονής εξανεμιζόταν μέρα με τη μέρα.

Στο μεταξύ, ο Αγιάντ, ένας ακόμα της παρέας στην Αθήνα, σκοπεύει να φύγει, δεν υπάρχει καθόλου δουλειά, στο Ιράκ ίσως βρεθεί κάτι, ελπίζει να αρχίσουν τα έργα ανοικοδόμησης, σχεδιάζεται ένα αυτόνομο Κουρδιστάν. Αλλά κι ο Μετίν μία δουλεύει δύο κάθετα και, αν δεν έμενε μαζί με τη Γιάννα, δε θα τα έβγαζε πέρα.

Τουλάχιστον στην Ελλάδα έβγαιναν και καμιά βόλτα, εδώ ο κωλόκαιρος δεν αντέχεται και ο κόσμος ζει διαφορετικά: άσε που δεν πρόλαβε να δει το Ελσίνκι όταν ζούσε εκεί, ούτε και την πόλη όπου βρίσκεται τώρα. Τέσσερα χιλιόμετρα απέχει από το κέντρο, πας και με τα πόδια, εδώ αυτός ανεβοκατέβηκε θεόρατα βουνά, αλλά δεν είναι το ίδιο να βγεις για περπάτημα. Στα βουνά σκαρφάλωνε έχοντας έναν στόχο, ενώ εδώ γιατί; Για μια άδεια πλατεία όπου το απόγευμα κλείνουν όλα και απομένουν οι παρέες των ξένων με τα καπέλα τους κατεβασμένα ως τη μύτη, λες και θα τους κάψει η κατήφεια του ουρανού. Λες και ραπάρουν χωρίς ήχο.

Ελσίνκι, Φινλανδία

2018

Τον είχε συναντήσει άραγε μικρό, τότε που έβγαιναν βόλτα στο ποτάμι και στα υπαίθρια καφέ; Μήπως είχαν συναντηθεί σε κάποια γιορτή στον δρόμο ή ανάμεσα στις παρέες των συγγενών;

Παιδάκια, ζούσαν και οι δύο σε στρατόπεδα στα σύνορα του Ιράν, όταν ο Σαντάμ Χουσεΐν εξόντωνε ολόκληρα χωριά ρίχνοντας δηλητηριώδη αέρια. Άραγε τον είχε ξεχωρίσει ποτέ; Ήξερε ότι οι μανάδες τους, χρόνια μετά, είχαν ανταλλάξει κάποια λόγια κι υποσχέσεις; Η φλύαρη μάνα του, που μια ζωή κούτσαινε, από τότε ήδη την είχε ξεχωρίσει – και όλο τη χάιδευε. Ύστερα χαθήκανε οι οικογένειες, εκείνος έφυγε να σπουδάσει στη Σουλεϊμανίγια, εκείνη τελείωνε το σχολείο τότε που έγινε το μεγάλο κακό – να μην το θυμάται –, όταν έχασε τον αγαπημένο της αδελφό κι όλη η οικογένεια κατέρρευσε.

Άραγε εκείνος φαντάστηκε ποτέ ότι θα τη ζητούσε μια μέρα για γυναίκα του; Όταν έφυγε νυχτιάτικα και απροειδοποίητα, μαζί με άλλα αγόρια της περιοχής, παρατώντας τα πάντα, μαζί και το πανεπιστήμιο; Τότε τι περιμένε;

Ούτε που της περνούσε απ' το μυαλό μια τέτοια σκέψη, και με τα χρόνια, κόντευε μια επταετία στην Ελλάδα

ο Αβίρ, δεν τολμούσε καν να ρωτήσει τι απέγινε εκείνο το αγόρι, αφού ακόμα και η μάνα του κατά καιρούς χλώμαζε στη σκέψη ότι δε θα ξαναγυρνούσε. Και πώς να το κάνει; Αν επέστρεφε, δε θα μπορούσε να ξαναφύγει κρυφά από τα βουνά – οπότε τώρα γιατί να γυρίσει; Έτσι, χωρίς χαρτιά, χωρίς τίποτε.

Σκουπίζει το τραπέζι. Ο Αβίρ θα πάει τα δύο παιδιά στην παιδική χαρά, να μην τα έχει αυτή έργοια, τόσες δουλειές την περιμένουν. Χρειάζεται περισσότερο χώρο και χρόνο, θα μαγειρέψει διπλά. Σήμερα είναι η μέρα του ξένου, του φιλοξενούμενου, του φίλου του αντρός της –οι φίλοι των αντρών δεν είναι ποτέ των γυναικών–, αν και αυτός είναι αρκετά μεγαλύτερος σε ηλικία, σίγουρα έχει τα διπλά του χρόνια. Να βγάλει σεντόνια, καλοσιδερωμένα, και μία κουβέρτα. Θα τον κοιμίσουν στο πάτωμα αναγκαστικά, δεν έχει πρόβλημα, δικός μας άνθρωπος είναι ο Αντώνης, στο σπίτι του μείναμε τότε.

Στο μεταξύ, ρίχνει μια ματιά στο κινητό της μπας και της ξέφυγε κάποιο μήνυμα που δεν άκουσε το βράδυ.

Τούρκου, Φινλανδία 2009

Πόσα τσιγάρα καπνίζει τη μέρα; Μόνο δέκα; Καλά, τα ελάττωσε, είναι και το οικονομικό στη μέση, ωστόσο να το κόψει εντελώς αποκλείεται. Αυτή τη φορά ξέμεινε τελείως από λεφτά, φύγανε όλα στα ταξίδια μέχρι να φτάσει εδώ, στα βασικά έξοδα. Ο αδελφός του θα μπορούσε να του στείλει λίγα χρήματα, ντρέπεται όμως να δίνει ο μικρότερος λεφτά στον μεγαλύτερο. Από τη στιγμή που έφυγε στην Ευρώπη, όλα γύρισαν ανάποδα, κι αυτός, ο πρωτότοκος, δεν μπορούσε πια ούτε να τους στέλνει χρήματα ούτε να παντρευτεί για να πάρουν και οι άλλοι σειρά. Ωστόσο, τα κορίτσια έκαναν την αρχή, δε γινόταν να περιμένουν άλλο· εκείνον τον είχαν για χαμένο, κι ας μάθαιναν τακτικά νέα του, χωρίς στίγμα και ταυτότητα εκεί που βρισκόταν. Παρακαλούσαν όλοι να πάρει κάποια άδεια, μα ο καιρός κυλούσε χωρίς καμιά ελπίδα.

Ο Αντώνης τού πρότεινε να του στείλει χρήματα με τη Western Union, όμως οι μαλάκες κρατάνε το είκοσι τοις εκατό, οι τοκογλύφοι. Αρνήθηκε να τα δεχτεί, «έχεις κά-νει πολλά για μένα» του είπε. Κι εκείνος απάντησε: «Θα κάνω κι άλλα αν χρειαστεί».

Κουδούνισμα στην οθόνη.

Στο Skype εμφανίζεται ένας άλλος γνωστός. Ενθουσιασμένος, μόλις πήρε το διαβατήριο, εκεί κάπου τέρμα στα βόρεια, στη Βάασα, μια πόλη πεντακόσια χιλιόμετρα από το Ελσίνκι.

«Τα κατάφερες!»

Εκείνος όμως δεν είχε αφήσει αποτυπώματα σε ενδιάμεση χώρα, γι' αυτό και στάθηκε τυχερός· είχε φτάσει μόλις δύο μήνες νωρίτερα και τα κατάφερε. Πρέπει να ξέρει κανείς πού θα «πιαστεί» μπαίνοντας στην Ευρώπη, γαμώτο μου, κι αυτός, δυστυχώς, πιάστηκε στην Ελλάδα.

Και χαίρεται και αγχώνεται με όσα του λέει ο Αγιάντ, σηκώνει τσιγάρο η κατάσταση. Βγαίνει στο μπαλκόνι, ανοίγει την τζαμαρία και ανάβει ένα. Από το βάθος της κουζίνας, ως τώρα καθισμένη και αμίλητη, έρχεται η Έρζα κρατώντας ένα ποτήρι με μεταλλικό νερό ή ένα ενεργειακό ρόφημα, κάτι τέτοιες μαλακίες πίνει, μέχρις εκεί φτάνει το μυαλό της. Παίρνει κι εκείνη από το πακέτο του άλλο ένα τσιγάρο, το ανάβει και τον παρατηρεί όση ώρα κρατάει μέσα της κάθε ρουφηξιά, ενώ αυτός καρφώνει το βλέμμα του χαμηλά στα καταπράσινα παρτέρια κάπου κάπου, στο βάθος περνάει κάνα αυτοκίνητο. Κάνει ζέστη σήμερα, αρκετή, είκοσι δύο βαθμοί στη χώρα αυτή είναι προεόρτια καύσινα, για τον Αβίρ, όμως, μια τέτοια θερμοκρασία είναι αστεία. Παραπίσω, πάνω από τις σκεπές, ένας πανύψηλος γερανός εργοταξίου πηγαινοέρχεται απειλητικά –μέρες τώρα– σαν γιγαντιαία μεταλλική αράχνη.

Η Έρζα ενοχλείται από τη ζέστη, ξαφνικά αρχίζουν να τρέμουν τα χέρια της. Ο Αβίρ κάνει να την αγγίξει, κι αυτή πετάγεται φοβισμένη. Υποχωρώντας, χτυπάει το

κορμί της πάνω στην τζαμαρία χωρίς να βγάλει άχνα. Τρέχει αυτός πίσω της και μπαίνει στην κουζίνα, «να δω αν χτύπησες» της λέει στα αγγλικά. Εκείνη αποτραβιέται έντρομη μόλις την ακουμπάει.

«Άκουσέ με, αν δε με θέλεις εδώ μαζί σου, σηκώνομαι και φεύγω». Ύψώνει τη φωνή του. «Φεύγω τώρα». Δείχνει πολύ στεναχωρημένος. «Χτύπησες; Πονάς; Ούτε αυτό δεν μπορείς να μου πεις;»

Εκείνη βάζει τα κλάματα. «Μη φύγεις, κανείς δε με θέλει εμένα, δεν μπορώ να είμαι μόνη».

Πρώτη φορά ολοκληρώνει μια φράση, όμως ο Αβίρ δεν αντέχει τη μιζέρια της γιατί είναι χειρότερη από τη δική του – η δική του είναι επιλογή κι έχει πιθανές διεξόδους· αυτηνής η κατάσταση, μάλλον αδιέξοδη.

Την αφήνει στην κουζίνα και χώνεται στο μπάνιο, κλειδώνοντας την πόρτα. Ξεσπάει σε κλάματα, σιωπηλά, κλαίει για εκείνη, για την απελπισία της, κλαίει και για τη δική του, όμως η Έρζα δεν πρέπει να τον δει να κλαίει.

Βγαίνοντας, αράζει στον καναπέ του άχαρου σπιτιού. Δεν υπάρχουν έπιπλα ή διακοσμητικά, μόνο δυο στρώματα και κουβέρτες, κουβερτούλες φλις, σαν τις αεροπορικές, πεταμένες παντού και σε κάθε γωνία, το δικό του σώμα όμως δεν μπορούν να το σκεπάσουν. Θέλει να βγει έξω, αλλά εκείνη θα θυμώσει, θα νομίσει πως την εγκαταλείπει.

* * *

Όταν εμφανίστηκε ο Αβίρ στη ζωή μου και, στη συνέχεια, με το φευγικό του στη Φινλανδία, θυμήθηκα μια παλιά μου φίλη δι' αλληλογραφίας, pen friends αποκαλούμασταν τη δεκαετία του '70· αναζήτησα το ονοματεπώνυμό της στο Google και βγήκε το όνομα μιας κυρίας, ήταν σύμβουλος σε ένα επιστημονικό ίδρυμα, συνομήλική μου και γιατί όχι εκείνη η ίδια! Έστειλα ένα μήνυμα, εξηγώντας της ποιος ήμουν, ύστερα από σαράντα χρόνια. Δεν απάντησε· πολύ φυσικό. Όμως, εγώ τη θυμάμαι εκείνη την ξανθιά, πανέμορφη κοπέλα σε μια κιτρινορόδινη φωτογραφία, και ποιος να το 'λεγε ότι, τόσο καιρό μετά, θα επισκεπτόμουν τη χώρα της για να βρω έναν άλλο φίλο, αληθινό φίλο ζωής, μόνο που αυτός δεν ήταν Φινλανδός, ούτε καν Ευρωπαίος, αλλά θα διεκδικούσε την υπηκοότητα αυτής της μακρινής χώρας, που θα έμπαινε έτσι και στη δική μου ζωή.

Ας συμμαζευτώ. Έχω να πω τόσα ουσιαστικά πράγματα και υπεκφεύγω με προλόγους. Εδώ περιγράφω έναν άνθρωπο που σε λίγο καιρό θα αποκτούσε φινλανδικό διαβατήριο, και αυτός και η οικογένειά του. Κοντεύουν δέκα χρόνια από τη μέρα –μάλλον τη βραδιά– που πρω-

τοσυναντηθήκαμε. Θυμάμαι, είχα ακόμη το λευκό Fiat, σχεδόν καινούργιο, με το οποίο τράκαρα άγρια πριν από λίγα χρόνια, μέσα στην Αθήνα, Κεραμεικού και Θερμοπυλών. Στοιχειωμένοι δρόμοι. Και τους έχω συνδέσει με μια άσχημη πανσέληνο, με έναν δύσκολο Φεβρουάριο, έναν χρόνο αφότου εκείνος είχε φύγει πια από την Ελλάδα για τη Φινλανδία.

Και να τώρα που θυμήθηκα μια ρομαντική φίλη της εφηβείας, που δεν την ξαναβρήκα αλλά βρέθηκα στη χώρα της για έναν άλλο «Φινλανδό», που θα αποχτούσε μια μέρα την ίδια υπηκοότητα μ' εκείνη!

* * *

Τούρκου, Φινλανδία 2009

Στο Messenger βγαίνει ο Αντώνης. Μ' αυτόν μιλάνε πιο ανοιχτά, τον εμπιστεύεται περισσότερο και από τους συμπατριώτες κολλητούς του. Πρώτα λένε χαζομάρες, τι φάγανε, ο Αντώνης έκανε, λέει, νοσοκομειακό φαγητό, ρύζι με κολοκυθάκια, γιατί βαριέται να μαγειρεύει, ο Αβίρ γελάει, εκείνος μαγειρεύει πάντα, η ξανθιά δεν έχει ιδέα – άκρη δε βγάζει, πολλές φορές τρώει τα δικά του φαγητά, ύστερα πάει και ξερνάει στον νεροχύτη και μετά τρώει τα νύχια της.

Ενώ μιλάνε, μια ζεστή μεσογειακή μέρα του Σεπτεμβρίου, ακούγεται ένα μπουμπουνητό και μετά ένας κεραυνός. Ο Αβίρ αναπηδάει, το παίρνει για ρουκέτα.

Ο Αντώνης γελάει, αλλά δεν είναι για γέλια, οι συνειρμοί των ανθρώπων διαφέρουν. Τον ρωτάει –γραπτώς– πώς τα πάει με το κορίτσι, αν ετοίμασε τα χαρτιά του γάμου, γιατί καθυστερεί.

«Βρομιαρούλη, της βάζεις καθόλου χέρι;»

«Όχι, σου το ορχιζομαι, δε θελω, εξாலου ειναι πση-
χρει».

«Ψυχρή».

Ο Αντώνης είναι άνθρωπος των γραμμάτων, εδώ και

χρόνια γράφει μυθιστορήματα, τώρα όμως του έχει ανατεθεί να γράφει ένα θεατρικό έργο. Ο Αβίρ θέλει να το διαβάσει, κι ας δυσκολεύεται κάπως. Όμως, ξαφνικά, καταρρέει μπρος στον υπολογιστή. Αναλογίζεται τις ανέμελες μέρες στην Ελλάδα, στην Αθήνα, στο σπίτι του Αντώνη, μέρες χαλαρές (σαν την πατρίδα του που είχε αφήσει πίσω του και ακόμη ζοριζόταν, αλλά κι εκεί καλύτερευαν κάπως τα πράγματα), βόλτες, καφέδες, ταινίες, φαγητά, καμιά αρπαχτή για μεροκάματο, κι ας μειωνόταν μέρα με τη μέρα.

Ο Αντώνης όμως τον ενθαρρύνει: «*Τώρα που θα πάρεις χαρτιά, θα είναι καλύτερα, θα μπορείς να πηγαίνοέργησαι για να βλέπεις τους γονείς σου και το σόι σου*».

Θα μπορεί;

Άντε να κοιμηθούνε, κανείς τους δεν κοιμάται καλά, ο Αντώνης έχει αϋπνίες και πίνει χαμομήλια, αυτός βλέπει ταινίες ως τα χαράματα, ενώ η Έρζα είναι σωριασμένη στο πάτωμα ή στον καναπέ, τυλιγμένη με τις συνθετικές κουβέρτες που τις αγοράζει ψυχαναγκαστικά ή τις κλέβει, πού τις βρίσκει τόσο πολλές; Ένα πολύχρωμο ιγκλού σχηματίζεται στο πάτωμα, ανάλογα με το πού γέρνει αυτή.

Πεινάει, αλλά σήμερα βαριέται να μαγειρέψει, ανοίγει το σχεδόν άδειο ψυγείο και βγάζει ένα γιαούρτι, βρίσκει μία φρυγανιά και φτιάχνει μαύρο τσάι, πυκνό μαύρο τσάι Ahmad με πολλή ζάχαρη, θυμίζει το τσάι της πατρίδας του ενώ είναι εισαγωγής, εντελώς λονδρέζικο.

Κάθεται στην καρέκλα της κουζίνας και σκύβει να δει πού βρίσκεται η Έρζα, λες και σε τόσο λίγο χρόνο θα μπορούσε να σηκωθεί και να μετακινηθεί. Πίνει αργά το

τσάι, ρίχνοντας μια ματιά στο πορτοφόλι του. Μετά τον γάμο, υπολογίζει, θα παίρνει κάποιο επίδομα, όμως, όπως και τα λεφτά του αδελφού του, δεν το βλέπει ούτε κι αυτό να 'ρχεται. Δεν έχει μία για να τηλεφωνήσει σπίτι του, ντρέπεται όταν του τηλεφωνεί η μάνα του· φεύγοντας, της είχε υποσχεθεί ότι θα τελείωναν όλα σύντομα. Προχθές του φώναζε, «Τι κάθεται εκεί και ζορίζεσαι; Δεν είσαι εσύ γι' αυτά. Να γυρίσεις πίσω στο Ιράκ. Να σου γνωρίσουμε ένα κορίτσι».

* * *

Τις ημέρες εκείνες έκανε πολλή ζέστη και ετοιμαζόμασταν για εκλογές, μια ανάστατη χώρα που έβρισκε κάθε τόσο ευκαιρία να βυθιστεί στη βαβούρα. Λέγανε όλοι ότι θα βγει ο Γιωργάκης, έτσι τον αποκαλούσαν, πράγμα που το θεωρούσα λίγο υποτιμητικό. Το έργο μου είχε ανέβει σε ένα θεατράκι στην περιοχή του Κεραμεικού, παιζόταν μόνο δύο μέρες την εβδομάδα, στη Σκηνή Β', ανάμεσα σε άλλες παραστάσεις που εναλλάσσονταν στην ίδια σκηνή, και στις εκατοντάδες άλλες υπόγειες και ανώγειες σκηνές της πρωτεύουσας. Η παράσταση μάλλον συγκινούσε τον κόσμο αλλά όχι την κριτική, καθώς ήμουν ένας νέος (όχι στην ηλικία) θεατρικός συγγραφέας που ξαφνικά είχε εμφανιστεί στον χώρο από το πουθενά.

Πήγαινα κάθε βράδυ όταν παιζόταν, άκουγα και ξανάκουγα το κείμενο κι αναρωτιόμουν γιατί δεν έγραφα κάτι για όσα είχα περάσει με τον Αβίρ. Η ιστορία είχε ενδιαφέρον, και τότε ακόμη δεν είχε εισβάλει στην τέχνη η τάση με θέματα μετανάστευσης (από ανθρώπους που δεν είχαν άλλη γνώση παρά μόνο από φωτογραφίες ή εξ ακοής...). Ωστόσο πίστευα ότι το έργο εκείνο θα είχε συνέχεια και, σαν να περίμενα στη γωνία, καθόμουν και

αφουγκραζόμεουν κάθε του λέξη, διορθώνοντας τις εκφράσεις του μα κυρίως τους ρηματικούς χρόνους. Μου είχε κάνει εντύπωση πόσο εύκολα μάθαινε τα ελληνικά, ενώ τώρα, όπως μου έλεγε στο Skype, βασανιζόταν με τα φινλανδικά, που δεν τα χώνευε καθόλου. Σαν τούρκικα του φαίνονταν.

Μετά την παράσταση πηγαίναμε με τη μοναδική ηθοποιό (γιατί επρόκειτο για μονόλογο) και τρώγαμε σε ένα μοδάτο ταβερνάκι δίπλα στις γραμμές, κι εγώ περίμενα με λαχτάρα να περάσει το τρένο από και προς Πειραιά, καθώς αναστάτωνα ευχάριστα τη μονοτονία της περιοχής, αν εξαιρέσεις ότι το φανταζόμεουν να εκτροχιάζεται πάνω μας και να μας ισοπεδώνει, να μας λιώνει. Τις περισσότερες φορές μιλούσαμε για άλλα έργα, για το πόσο πολλά θέατρα είχε η Αθήνα και πόσο λίγα θα επιβίωναν οικονομικά, ώσπου κάποια στιγμή κουράστηκα με το θέατρο και ήθελα πια να γυρίσω στη μοναξιά μου, στο διάβασμα και στο γράψιμο.

Όταν έφυγε ο Αβίρ για τη Φινλανδία, άδειασε ξαφνικά το σπίτι κι εγώ νόμιζα ότι περνούσα μια σκηνοθετημένη κρίση, μια performance που θα τελείωνε σύντομα, και ότι αυτός θα εμφανιζόταν ξανά. Μου είχε πει ότι ήταν ζήτημα μηνών η επιστροφή του, και τώρα έβλεπα ότι θα ήταν ζήτημα ετών. Άνοιξα συζήτηση με την Ευρίκλεια Σταυρακέλλη, έτσι λεγόταν η ανερχόμενη εκ Μυτιλήνης πρωταγωνίστριά μου (ήταν της μόδας τα παράξενα ονόματα), έδειχνε ανοιχτόμυαλη, κι εκείνη τότε διατύπωσε την ερώτηση που τριγύριζε από βδομάδες και στο δικό μου μυαλό.

«Μα γιατί δεν πας εσύ;»

Χάρηκα με την αμεσότητά της, αλλά δε θα χαιρόμουν με την ίδια όταν, μία εβδομάδα μετά, καθώς δεν είχαμε καν υπογράψει συμβόλαιο, μας ανακοίνωσε ότι εγκατέλειπε την παράσταση για μια παραγωγή στο Εθνικό Θέατρο, βασισμένη στους *Παραστρατημένους* της Λιλίκας Νάκου, ένα μυθιστόρημα που αμφιβάλλω αν το θυμόταν κανείς και νομίζω πως το είχα σε μια έκδοση της Εστίας κάπου στην ξεχασμένη βιβλιοθήκη των φοιτητικών μου χρόνων. Δε γινόταν να μη δεχτεί την πρόταση, είπε, θα ήταν η πρώτη φορά που θα έπαιζε στην εθνική μας σκηνή, και μας ορkiζόταν ότι θα επέστρεφε δυναμικά στο δικό μας έργο οπωσδήποτε μian άλλη στιγμή. Δεν επέστρεψε ποτέ, όμως η συζήτηση για το ταξίδι μου έκανε καλό, όπως και η παράσταση του Εθνικού στην ίδια, αφού όλοι ανακάλυψαν μια νέα, ταλαντούχα ηθοποιό σε μια «πειραγμένη» εκδοχή ενός ξεχασμένου βιβλίου. Ζούσα σε μια χώρα που δεν είχε ξεφύγει ποτέ από την ηθογραφία.

Ο γυρισμός στο σπίτι εκείνες τις μέρες ήταν απλώς θλιβερός, χωρίς κανένα γοητευτικό στοιχείο μελαγχολίας, που καμιά φορά αποβαίνει δημιουργικό. Το κενό που είχε αφήσει φεύγοντας ο Αβίρ βάρθαινε σαν τη δίνη του Μάελστρομ, κι ας ήταν το σπίτι μου αρκετά μεγάλο για να χωρέσει όλη του την οικογένεια, όπως και θα γινόταν κάποια στιγμή στο μέλλον, όταν θα κατέφταναν οι τέσσερις τους μετά το ταξίδι με το καΐκι – δεν είχε γεννηθεί ακόμη το τρίτο τους παιδί, το μικρό κοριτσάκι. Τους ονειρευόμουν να τρέχουν πάνω κάτω, να πηγαίνουν απέναντι στο άλσος, κι εμένα να κρατάω από το χέρι ένα από τα παιδιά της οικογένειας. Ποιος; Εγώ

που απέφευγα να πηγαίνω ακόμα και σε σπίτια με πολλά παιδιά. Ύστερα κατακάθιζε η έξαψη και προσγειωνόμουν στην πραγματικότητα, που λες κι ερχόταν από ένα σπαραγμένο μέλλον.

* * *